

מרגיש מתוסכל?

אתה חש חוסר אפקטיביות בחייך האישיים?
מתוסכל מקושי בהשפעה על אחרים?
לעשר המכות יש מסר בשבילך

[חוברת למרצה](#)

תובנות לחיים

טעימה מתורתו של הרבי

פרשת וארא

THE
SHLUCHIM
OFFICE

לתרומות והקדשות, צרו קשר: jewishinsights@shluchim.org

©

Published and Copyright 2022 by

Shluchim Office International

816 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11213

718.221.0500

5783 - 2023

נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד הולצברג
שלוחי הרבי במומבאי, הודו

תוכן השיעור:

5.....א. עשר המכות

הקב"ה מתגלה למשה רבנו במדבר ומְצַנֵּה עליו לגאול את עם ישראל. משה ניגש לפרעה ומבקש, "שלח את עמי". "מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל?" מתריס פרעה, וגוזר על היהודים לאסוף גם את התבן עבור הלבנים בכוחות עצמם. משה מתלונן לקב"ה, "למה הרעותה לעם הזה?" ה' משיב לו, עוד תראה כי ביד חזקה יגרש פרעה את היהודים מארצו.

הקב"ה מצווה על משה לשוב לפרעה ולומר לו 'שלח את עמי'. ה' מפרט שפרעה יסרב בתחילה, אך לאחר אותות ומופתים שה' ינחית עליו ועל מצרים, הוא יהיה מוכרח לשלחם. (מקור 1).

במשך שלושה שבועות מתרה משה רבנו בפרעה על המכה, והמכה הִפְתָּה למשך שבוע ימים. בסיומה, משה התייצב שוב והתרה על המכה הבאה. וחוזר חלילה (מקור 2).

שואל הרבי: לשם מה, המכות וההתראות שביניהן ארכו כל כך הרבה זמן? מה לא טוב ביום או יומיים למכה? כפי שאנו רואים, הרי ההתראה על מכת בכורות הייתה פעם אחת בלבד, והמכה עצמה אף היא התרחשה ברגע אחד. מדוע אם כן, לא היה כך בכל המכות?

יתירה מזו, במהלך כל החודשים הללו, בני ישראל היו צריכים להישאר בגלות הקשה!

8.....ב. סדרת חינוך

לכל מכה היתה השפעה מסוימת. למשל, מכת דם גרמה את שבירת עוצמת אלוהי מצרים, ריסקה את גאוותם של המצרים, וזקפה את קומתם של היהודים. מכת צפרדע העמיקה את המכה באלוהי המצרים, משום שהצפרדע יצאה ממנו. במכת כינים הוכרחו חרטומי מצרים להודות שזה יד ה'. במכת ברד, היו כבר מצרים שיראים את ה', ועקב כך הניסו את בהמותיהם. במכת ארבה, פרעה הסכים לראשונה לשחרר את הגברים לעבוד את ה'. וכן הלאה. (מקורות 3-8).

המכות ארכו זמן רב בכוונה, כדי שהמצרים יוכלו להתבונן ולהפנים את פעולת המכות השונות. באם המכה הייתה נמשכת זמן קצר וללא הפסקה בין מכה למכה, לא היה להם מספיק זמן להתבונן ולהפנים את משמעות המכות, והן לא היו אפקטיביות.

13.....ג. מה שלא יעשה השכל יעשה הזמן

כאשר עוסקים בהשפעה על הזולת, אומר הרבי, קורה לפעמים שמרגישים שלמרות שדיברו עם יהודי וניסו להשפיע עליו, לא הצליחו לפעול כלום! מהסיפור של עשר המכות אנו למדים, שגם באם התוצאה הרצויה לא נראית לעין – הוא לא שיחרר את ישראל באופן מידי ממצרים, עדיין לכל מכה הייתה השפעה מסוימת. וכך גם בעניננו, לכל פעולה טובה יש השפעה, אלא שלפעמים יעבור זמן מה עד שהדבר יבוא לידי פועל בגילוי ממש.

פתיחה

במשך שתי פרשיות שלמות, אנו לומדים על התהליך הארוך של עשר המכות. האם זה רק סיפור היסטורי מרתק, או שיש לזה גם השלכות ולקח לימינו? שיעור על המשמעות הפנימית של המכות, ועל הלקח שכל אחד מאיתנו יכול ללמוד מזה, לחיי היום יום.

השיעור לפרשת וארא

משיחת ש"פ וארא, ר"ח שבט, ה'תשמ"ו,
הנחה בלתי מוגה
תורת מנחם ה'תשמ"ו חלק ב' עמודים 391, 398-401

א. עשר המכות

רקע

הקב"ה מתגלה למשה רבינו במדבר ומְצַוֶּה עליו לשוב לארץ מצרים ולגאול את עם ישראל. לאחר דין ודברים, משה מקבל על עצמו את השליחות ושם את פעמיו לארץ מצרים.

יחד עם זקני ישראל ואהרן אחיו, ניגש משה אל פרעה ומוסר לו את השליחות האלוקית: "כה אמר ה' אלוקי ישראל – שלח את עמי ויחוגו לי במדבר". הם מבקשים ממנו שייתן להם לצאת ממצרים לשלושה ימים, הלך חזור, כדי לעבוד את האלוקים במדבר.

"מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל?" מתריס פרעה. "לא ידעתי את ה', וגם את ישראל לא אשלח".

הוא מניח שהדרישה לצאת אל המדבר נובעת מעצלנות ומרצון לחמוק מהעבודה שהטיל עליהם. לפיכך הוא גוזר על היהודים, אשר מלבד ייצור הלבנים מתבן הם גם יצטרכו לאסוף את התבן בכוחות עצמם ולא יקבלו עוד אספקה של תבן מידי המצרים.

משה מתלונן בפני האלוקים: למה הרעותה לעם הזה? למה זה שלחתני? השליחות שלי לפרעה לא הועילה מאום, ואף הִרְעָה את מצב אחי!

ה' משיב לו: עוד תראה כי ביד חזקה יגרש פרעה את היהודים מארצו.

הקב"ה מצווה את משה לגשת שוב אל פרעה ולצוות עליו להוציא את בני ישראל ממצרים. הקב"ה ממשיך ומפרט את השתלשלות האירועים העתידיים לבוא: פרעה יתמיד בסירובו להוציא את בני ישראל, אך לאחר אותות ומופתים שה' ינחית עליו ועל מצרים, יִדְעוּ מצרים כי אני ה' ובני ישראל יצאו מן הארץ.

מקור 1 ספר שמות, פרק ז', פסוקים א'-ג'

ותלמיד עמ' 3
ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך אלקים לפרעה ואהרן אחיך יהיה נביאך. אתה תדבר את כל אשר אצוּן, ואהרן אחיך ידבר אל פרעה ושלח את בני ישראל מארצו. ואני אקשה את לב פרעה והרביתי את אתתי ואת מופתי בארץ מצרים.

וש"י

ואני אקשה. מאחר שהרשיע והתריס כנגדי, וגלוי לפני שאין נחת רוח באמות לתת לב שלם לשוב, טוב שיִתְקַשֶּׁה לבו, למען הרבות בו אותותי, ותפירו אתם את גבורתי.

וכן מדתו של הקב"ה, מביא פרענות על האמות כדי שישמעו ישראל וייראו, שְׁנֹאֲמַר "הכרתי גוים נשמו פנותם... אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר" (צפניה ג).

הקב"ה מסביר למשה שלפניו סדרת מכות שתביא פורענות עצומה על מצרים. על שום מה? הרי האומה המצרית הרשעה כבר לא תשוב בתשובה? אלא בשביל שעם ישראל יראה וילמד מוסר לעתיד.

מקור 2 ספר שמות, פרק ז', פסוקים י"ט-כ"א, כ"ה-כ"ז

סדר ההתרחשויות

לתלמיד עמ' 3
ויאמר ה' אל משה אמר אל אהרן: קח מטבך ונטה ידך על מימי מצרים על נהרתם על יאריהם ועל אגמיהם ועל כל מקנה מימיהם ויהיו דם והיה דם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים. ויעשו כן משה ואהרן כאשר צוה ה' ויהם במטה ויך את המים אשר ביאר לעיני פרעה ולעיני עבדיו, ויהפכו כל המים אשר ביאר לדם. והדגה אשר ביאר מתה ויבאש היאר, ולא יכלו מצרים לשתות מים מן היאר ויהי הדם בכל ארץ מצרים.

וימלא שבעת ימים אחר הכות ה' את היאר. ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה ואמרת אליו כה אמר ה' שלח את עמי ויעבדני. ואם מאן אתה לשלח הנה אנכי נגף את כל גבולך בצפרדעים.

רש"י

וימלא. מנין שבעת ימים, שלא שב היאור לקדמותו, שהיתה המכה משמשת רביע חדש, וג' חלקים היה מעיד ומתרה בהם (תנחומא):

במילים ספורות מסביר רש"י את השתלשלות האירועים. במשך שלושה שבועות, משה רבינו התרה בפרעה ובעם המצרי על המכה הממשמשת ובאה. לאחר מכן, המכה הקתה למשך שבוע ימים. בסיום המכה, משה התייצב שוב בפני פרעה והתרה על המכה הבאה במשך שלושה שבועות. רק לאחר מכן, הייתה המכה הבאה מתרחשת למשך שבוע ימים. וחוזר חלילה.

<< הרבי

מדוע ארכו המכות זמן רב כל כך?

לתלמיד עמ' 4
נשאלת שאלה פשוטה: מכיוון שהמטרה של ריבוי האותות היא ש"תכירו את גבורתי", אינו מובן:

מהו הצורך שעשר המכות יהיו במשך זמן ממושך כל כך, "המכה משמשת רביע חודש ושלושה חלקים היה מעיד ומתרה בהם"?¹ כדי לפעול "שישמעו ישראל וייראו", אין צורך שתהיה המכה משמשת "רביע חודש", אלא מספיק יום אחד, ולכל היותר - שניים או שלושה ימים, ועל אחת כמה וכמה שאין צורך ב"שלושה חלקים" נוספים, שלושה שבועות, בין כל מכה ומכה!?

כפי שאכן מצינו בנוגע לסיום המכות - שלא לקח משך זמן כל כך כבשאר המכות: בנוגע

למכת בכורות - המכה התרחשה ברגע אחד.² כמו כן בנוגע להתראה של מכת בכורות - שהתרה בו פעם אחת בלבד, "בעמדו לפני פרעה נאמרה לו נבואה זו, שהרי משיצא לפניו לא הוסיף עוד ראות פניו"³. ואם כן, מהו הצורך בשהות זמן ממושכת במכות שלפני זה?

לאחר מכת חושך קרא פרעה למשה והציע שעם ישראל יצא ממצרים כדי לעבוד את ה', אך התנה זאת בכך שצאנם של ישראל יישאר במצרים בתור ערבות לכך שהם יחזרו. משה רבינו סירב ואמר, לא רק שאנו ניקח את הצאן שלנו, גם אתה - פרעה - תיתן לנו בהמות נוספות להקריב. פרעה קצף על משה והזהירו שלא יבוא שוב לפניו.

במעמד זה, לפני שמושה יצא החוצה, העביר הקב"ה למשה את הנבואה על מכת בכורות, ומיד באותו מעמד משה אמר זאת לפרעה, וזאת משום שהיה אסור עליו לחזור לארמון.

רואים אנו, שההתראה על מכת בכורות הייתה פעם אחת בלבד, ולא במשך שלושה שבועות, והמכה עצמה אף היא התרחשה ברגע אחד. מדוע אם כן, לא היה כך בכל המכות?

עיכוב של חצי שנה

והעיקר - שבמשך כל אותו זמן (חודש לכל מכה ומכה) היו בני ישראל צריכים להתעכב בגלות מצרים!⁴ **זחלמיד**

אמנם, "בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו"⁴, חצי שנה לפני צאתם ממצרים - אבל, גם לאחר כן היו בגלות מצרים, במעמד ומצב ש"לא היה עבד יכול לברוח ממצרים"⁵, במשך חצי שנה, חורף שלם!

(4) ר"ה יא, רע"א.
(5) פרש"י יתרו יח, ט.

(2) פרש"י בא י, כב.
(3) פרש"י בא יא, ד.

ב. סדרת חינוך

<< הרבי

לתלמיד
עמ' 5
והביאור בזה:

הבן חמש למקרא מבין בפשטות שכל מכה ומכה פעלה דבר מסוים אצל פרעה ואצל מצרים. אמנם, גם לאחרי כמה וכמה מכות לא הסכים פרעה לשלוח את בני ישראל ממצרים (התכלית של כל המכות) אבל אף על פי כן, בוודאי נפעלה פעולה מסוימת על ידי כל מכה ומכה.

(בתור הקדמה, כדאי להקדיש מספר דקות על הצורה שבה ראוי להתבונן על מכות מצרים).

לפני כמעט עשרים שנה שמענו במשך ימים ארוכים וקשים על נוראות אסון הצונאמי – גלי הענק שפגעו בדרום מזרח אסיה. נניח שבעוד שלושים שנה המורה של הנכדים או הנינים שלכם יבקש להכין עבודה בנושא: "תופעות טבע – הצונאמי". הילדים יפתחו את האנציקלופדיה ויקראו את הדברים הבאים:

"צונאמי הוא גל מעגלי שנוצר בעקבות רעש אדמה בלב הים. גלי הצונאמי מתרוממים לגובה של מטרים רבים ושוטפים במהירות ובעוצמה את חוף הים. בשלהי שנת 2004 שטפו גלים כאלה את חופי דרום מזרח אסיה... [גובה, מהירות, אורך...] וגרמו באופן ישיר למותם של למעלה מ-250,000 בני אדם, ולמספר דומה של קורבנות מהרעב והמגפות שהתפשטו לאחר מכן. מיליונים רבים נותרו ללא קורת גג. הגלים סחפו עמם כלי תחבורה, הרסו מבנים וגרמו לחורבן של ממש. כיום מפוזרים באוקיינוס אמצעי התרעה מיוחדים..."

הילד הסקרן יבוא אלינו וישאל מה אנחנו זוכרים מהאירוע הזה. אנו נביט בדברים שהעתיק מהאנציקלופדיה, ניזכר בתמונות ובדיווחים הנוראיים ונתחיל לספר על בתי המלון שקרסו, על בית הרפואה שנסחף לים על חוליו, רופאיו ואחיותיו, על אינספור בתים שהפכו לשבבים, על ילדה קטנה שהצילה את הרוחצים על החוף בו שהתה, על ילדים שנקרעו מחיק אימותיהם ועל אלה שנמצאו, על הפעוט השוודי שניצל ועל הילדים שלא, על קברי האחים ההמוניים, על זק"א, על הנעדרים... כל מה שנצליח לזכור. הילד יסכם את הסיפורים בחוברת, והמורה המרוצה ייתן לו ציון גבוה.

אם נקרא שוב את מה שכתוב באנציקלופדיה, נראה שהכול מופיע שם – אך בקיצור נמרץ. לדוגמה, המשפט הקצר: "הגלים סחפו עמם כלי תחבורה" כולל בתוכו את הרכבות מלאות הגופות, אוניות בראשי עצים, סירות דייגים מנותצות, יאכטות שהתרוקנו מתיירים, מכוניות פרטיות שנוסעיהן נשאבו מהן לעיני המצלמות...

ובכל זאת, ללא המסורת שממלאת את הפרטים בתוכן, לא נותר לנו אלא תיאור יבש ותמציתי.

כך, פחות או יותר, עבר אלינו גם סיפור עשר המכות. התורה מתארת אותן בדיווח 'אנציקלופדי' קצר. עשר המכות כולן מובאות בשתי פרשות (וארא, בא), כאשר במלים קצרות כלולות אינספור סיפורים: סיפורה של אימפריה שוקעת ושל עם שנולד, וסיפורי אמונה וכפירה עקשנית.

כאשר אנו קוראים את המילים הקצרות שמופיעות בתנ"ך, עלינו להפעיל את הדמיון ולצייר כיצד זה היה, וכמובן לעיין במדרשים שמספרים לנו על פי המסורת איך נראו הדברים.

כעת נמשיך ללמוד את השיחה בה הרבי בוחר כמה מכות לדוגמה, ומסביר מה הייתה פעולתן על פרעה ומצרים).

ההשפעה של המכות

מכת דם

תיאור: המים ביאור נהפכים לדם, הדגים שביאור מתים והסירחון גובר. המצרים נאלצים לקנות מים מהיהודים כדי לשתות מים.

מקור 3 ספר שמות, פרק ז', פסוק י"ז

לתלמיד עמ' 5 הנה אנכי מכה במטה אשר בְּיָדִי על המים אשר בַּיָּאֵר וְנִהְפְּכוּ לְדָם.

רש"י

וְנִהְפְּכוּ לְדָם. לְפִי שְׂאִין גְּשָׁמִים יוֹרְדִים בְּמִצְרַיִם וְנִילֹס עוֹלָה וּמִשְׁקָה אֶת הָאָרֶץ וּמִצְרַיִם עוֹבְדִים לְנִילֹס, לְפִיכֶךְ הִלְקָה אֶת יְרֵאתָם וְאַחַר כֵּן הִלְקָה אוֹתָם.

<< הרבי

לתלמיד עמ' 5 ולדוגמה: במכת דם - מפרש רש"י⁶ "לפיכך הלקה את יראתם". היינו שמכת דם הכתה את העבודה זרה של פרעה ומצרים. וכדי שהפעולה תהיה בכל התוקף, המכה הייתה צריכה להימשך משך זמן, כדי שהיה זמן להתבונן בנעשה ולהפנים את זה.

ויש להוסיף בזה - על פי דברי המדרש - עוד פעולה שפעלה מכת דם על המצרים והיהודים.

מקור 4 שמות רבה, פ"ט ט'

לתלמיד עמ' 6
אמר רבי אבין הלוי ברבי, ממפת דם העשירו ישראל. כיצד? המצרי וישראל בבית אחד והגיגית מלאה מים, ומצרי הלך למלאות הקיתון מתוכה, מוציאה מלאה דם, וישראל שותה מים מתוך הגיגית, והמצרי אומר תן לי בידך מעט מים ונתן לו ונעשו דם, ואומר לו נשתה אני ואתה מן קערה אחת, וישראל שותה מים והמצרי דם, וכשהיה לוקח מישראל בדם, היה שותה מים, מכאן העשירו ישראל.

<< הרבי

לתלמיד עמ' 6
ומובן גודל הפעולה שבדבר על המצרים, שאפילו שהיהודי הוא עבדו של המצרי שהעביד אותו עבודת פרך, הנה בשעה שהיה צמא, הוכרח לקחת את כספו - שבו היה יכול לקנות חיי נפשו - ולתתו ליהודי כדי לרוות את צימאונו. דבר זה פעל גם על חרטומי מצרים, כי אף הם היו צמאים...

מכה זו פעלה גם על היהודים שנוכחו לראות את מעלתם. אפילו כשהמצרי אמר לישראל "נשתה אני ואתה מן קערה אחת - ישראל שותה מים ומצרי דם". רק כאשר הוא שילם על כך הוא יכול היה לשתות מים. עד כדי כך, שעל ידי זה העשירו המצרים את ישראל!

ההשפעה: שבירת עוצמת אלוהי מצרים, שבירת גאונותם של המצרים שהוכרחו לשלם ליהודים על המים, וזקיפות קומתם של היהודים.

מכת צפרדע

תיאור: המוני צפרדעים עולים מן היאור, מתפשטים בכל ארץ מצרים וחודרים לבתים. לבסוף, מתים הצפרדעים והסירחון מפגריהם ממלא את הארץ.

מקור 5 ספר שמות פרק ח' פסוק ב'.

לתלמיד עמ' 6
ויט אהרן את ידו על מימי מצרים ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים.

<< הרבי

לתלמיד עמ' 6
במכת צפרדעים, היה ענין עמוק יותר ממה שהיה במכת דם - משום שהמכה באה מהעבודה זרה שלהם עצמה! - ולרוב הפשיטות לא הוצרך רש"י לפרשו.

ההשפעה: שבירה נוספת ועמוקה יותר של אלוהי המצרים - היאור, שממנו באה המכה.

מכת כינים

תיאור: המוני כינים ממלאות את ארץ מצרים. המצרים חווים סבל רב מגירוד בכל גופם ולא מצליחים להפסיק את הסבל.

מקור 6 ספר שמות, פרק ח', פסוקים י"ג-ט"ו

לתלמיד
עמ' 6
וַיֹּט אֱהֲרֹן אֶת יָדוֹ בְּמִטְהוֹ וַיַּךְ אֶת עַפְרֵי הָאָרֶץ וַתְּהִי הַכִּנָּם בְּאֲדָם וּבַבְּהֵמָה, כֹּל עַפְרֵי הָאָרֶץ הָיָה כְנָזִים בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם. וַיַּעֲשׂוּ כֵן הַחֲרָטְמִים בְּלִטְיָהֶם לְהוֹצִיא אֶת הַכִּנָּזִים וְלֹא יָכְלוּ... וַיֹּאמְרוּ הַחֲרָטְמִים אֶל פְּרַעֲה אֲצַבֵּעַ אֱלֹקִים הוּא.

<< הרבי

לתלמיד
עמ' 7
עד אז פרעה טען שהוא עצמו אלוקים... אך דווקא מכה זו פעלה עליו ועל חרטומיו להודות בכך שזו אצבע אלוקים.

ההשפעה: הודאת פרעה וחרטומיו ביד ה'.

מכת ברד

תיאור: ברד כבד ניתן על ארץ מצרים, שובר את העצים, פוגע בגידולים החקלאיים, והורג את האנשים והבהמות ששהו מחוץ לבתים. בתוך הברד התלקחה אש, וקולות מפחידים נלוו לממטרים.

מקור 7 ספר שמות פרק ט', פסוקים י"ח-כ

לתלמיד
עמ' 7
הַנְּגִי מִמִּטֵּיר כָּעֵת מִחֵר בָּרָד כָּבֵד מְאֹד אֲשֶׁר לֹא הָיָה כְּמֹהוּ בְּמִצְרָיִם לְמִן הַיּוֹם הַזֶּה הַנֹּסְדָה וְעַד עֵתָהּ. וְעַתָּה שְׁלַח הַעֵז אֶת מִקְנֶךָ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לָךְ בַּשָּׂדֶה כֹּל הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִמָּצֵא בַשָּׂדֶה וְלֹא יֵאָסֶף הַבֵּיתָה וַיִּרְדּוּ עֲלֵהֶם הַבָּרָד וַיָּמָתוּ. הִירָא אֶת דְּבַר ה' מַעֲבָדֵי פְרַעֲה הַנִּיס אֶת עַבְדָּיו וְאֵת מִקְנֵהוּ אֶל הַבָּתִּים.

<< הרבי

לתלמיד
עמ' 7
גם קודם לכן, חלק מהמצרים היו יראים מה', אך זה לא התבטא בפעולה ממשית. במכת ברד, יראת עבדי פרעה מה' השפיעה עליהם ברמה המעשית - "הירא את דבר ה', הניס את עבדיו ואת מקנהו".

ההשפעה: חלק מהמצרים יראים מה' ופועלים לפי זה.

מכת ארבה

תיאור: ארבה כבד מגיע לארץ מצרים ואוכל את כל הגידולים שנותרו אחרי הברד.

מקור 8 ספר שמות פרק י' פסוקים ג'-ו"א

לתלמיד
עמ' 7
וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל פְּרֹעֶה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו... כִּי אִם מָאֵן אַתָּה לְשַׁלַּח אֶת עַמִּי הַנִּנְי מִבְּיַד מִחַר אַרְבֶּה בְּגִבְלֶךָ. וְכִסְפָּה אֶת עֵינַי הָאֶרֶץ וְלֹא יוּכַל לִרְאוֹת אֶת הָאֶרֶץ וְאָכַל אֶת יִתְרֵי הַפְּלִטָה הַנּוֹשְׁאֶת לָכֶם מִן הַבָּרָד, וְאָכַל אֶת כָּל הָעֵץ הַצֹּמַח לָכֶם מִן הַשָּׂדֶה... וַיִּפֹּן וַיֵּצֵא מֵעַם פְּרֹעֶה.

וַיֹּאמְרוּ עֲבָדֵי פְּרֹעֶה אֵלָיו עַד מָתַי יִהְיֶה זֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ שְׁלַח אֶת הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲבְדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם הֲטָרָם תַּדַּע כִּי אֲבָדָה מִצְרַיִם.

וַיּוֹשֶׁב אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן אֶל פְּרֹעֶה וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם לָכוּ עֲבְדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם. מִי נָמִי הַהֲלֹכִים? וַיֹּאמְרוּ מֹשֶׁה בְּנִעְרֵינוּ וּבְזַקְנֵינוּ גַלְגַּל בְּבָנֵינוּ וּבְכַנּוֹתֵנוּ בְּצִאֲנֵנוּ וּבְבִקְרָנוּ גַלְגַּל כִּי חַג ה' לָנוּ. וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם.. לֹא כֹן, לָכוּ נָא הַגְּבִרִים וְעֲבְדוּ אֶת ה'.

<< הרבי

לתלמיד
עמ' 8
אמנם ההתראה על מכת הארבה לא פעלה על פרעה שישב לגמרי בתשובה וישחרר את כל עם ישראל ממצרים, אך היא פעלה עליו תשובה למחצה - הוא הסכים שלפחות הגברים ילכו, דבר שלא הסכים עליו עד עתה.

ההשפעה: הסכמה חלקית של פרעה לשחרור עם ישראל ממצרים.

ועל דרך זה, כל מכה ומכה פעלה פעולה מיוחדת, בנוסף על מה שנפעל עד עתה.

תהליך למידה והפנמה שלקח זמן

לתלמיד
עמ' 8
ועל פי זה מובן בפשטות שהיה צריך להיות מכות נפרדות, ומשך זמן בין מכה למכה - כדי שיוכלו המצרים להתבונן בפעולתה של המכה, ולהסיק מסקנות כו'. (אם כל מכה הייתה נמשכת זמן קצר ללא הפסק זמן בין מכה למכה, לא היה להם מספיק זמן להתבונן במשמעות המכות, והמכות לא היו פועלות את השפעתן).

ג. מה שלא יעשה השכל יעשה הזמן

<< הרבי

לכל מכה הייתה השפעה

זחלמיד בענין זה יש הוראה ולימוד בעבודת ה':
עמ' 9

כאשר עוסקים בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה - קורה לפעמים שמרגישים שלמרות שדיברו עם יהודי פלוני וניסו להשפיע עליו כו', לא הצליחו לפעול ולא כלום!

כל אחד מאתנו מנסה לעתים להשפיע על מישהו להיטיב את דרכיו. אבא מנסה לשכנע את בנו לבוא עמו לבית הכנסת, אימא מנסה לשכנע את בתה הלומדת במכללה להשתתף בפעילות יהודית, אישה מנסה להשפיע על בעלה להיות "נוכח" בארוחת הערב המשפחתית ולא להישאר צמוד לטלפון שלו, וכן הלאה. פעמים רבות, אנו מרגישים שאנו מדברים לקיר! אין שום השפעה!

על כך באה ההוראה מהאמור לעיל בפשוטו של מקרא - שגדולה מזו מצינו אפילו בנוגע לפרעה מלך מצרים :

הן אמת שגם לאחר שפרעה קיבל כמה וכמה מכות - לא ראו אצלו הזזה כלשהי, שהרי בנוגע לפועל לא קיים פרעה את ציווי הקב"ה "שלח את עמי ויעבדוני"⁹ (והמשיך לטעון "לי יאורי ואני עשיתני"⁸ כבתחילה), אבל אף על פי כן, על ידי כל מכה ומכה נפעלה אצלו פעולה מסוימת (כנזכר לעיל).

נכון שהמכה הראשונה או השנייה לא פעלו את שחרור היהודים ממצרים, אך בכל זאת לכל מכה הייתה השפעה מסוימת, שהצטברה למסה הקריטית שבסופו של דבר הכריעה את פרעה.

לכל פעולה טובה יש השפעה

ואם הדברים אמורים בנוגע לפרעה מלך מצרים, ולפני מתן תורה, כאשר הייתה הגזירה עליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה - הרי בנוגע ליהודי, ובפרט לאחר מתן תורה (לאחרי ביטול הגזירה), בוודאי ובוודאי שכל פעולה ופעולה בקשר לעניני תורה ויהדות אינה חוזרת ריקם חס ושלום, אלא פועלת פעולתה בנוגע לפועל ממש⁹.

ובפשטות: כאשר מדברים עם יהודי - בדברים היוצאים מן הלב¹⁰ - אודות עניני יהדות, תורה ומצוותיה, עניני מוסר ויראת-שמים - בדרכי נועם ודרכי שלום, כמובן - לא יתכן

(9) ראה "היום יום" - כ"ז אדר א. י"ב תשרי.
(10) ראה ספר הישר לר"ת שי"ג. הובא בשל"ה סט, א.

(7) ז, טז. כ, ט, א, יג. ועוד.
(8) יחזקאל כט, ג. וראה שם, ט.

שדברים אלו (שאינם דברי עצמו, כי אם דברי התורה) לא יפעלו את פעולתם; ובמילא, גם אם אינו רואה את הפעולה תיכף ומיד - אומרים לו: "אל תבט אל מראהו"¹¹, שכן, בוודאי ובוודאי נפעלה אצלו איזו פעולה, אלא שבזה עצמו ישנם כמה אופנים, כולל - שלפעמים יש צורך בשהות זמן להתבוננות כו', עד שהדבר יבוא לידי פועל בגילוי ממש.

ומה שטוען שאינו רואה את הפעולה - אומרים לו: הסיבה לכך שאינך רואה היא - מכיון שמסתכל אתה בעיני בשר... תתעלה קמעה, ואז תראה את פנימיותו של היהודי, ותיווכח שנפעלה אצלו פעולה, ותוסיף לפעול יותר ויותר! עד שסוף כל סוף רואים את הפעולה באופן גלוי.

משיחת ש"פ וארא, ר"ח שבט, ה'תשמ"ו,
הנחה בלתי מוגה
תורת מנחם ה'תשמ"ו חלק ב' עמודים 391, 398-401

סיפור ההצלחה כשאומרים לך - 'לא'

מספר גארט': יש לי חנות ברחוב לינקולן במיאמי ביץ', פלורידה. לפני כ-12 שנה הלכתי ברחוב והרב זאב כץ, מ'בית חב"ד על גלגלים במיאמי, שאל אותי, "סליחה, אתה יהודי?". ענית, "כן".

הוא שאל אותי, "הנחת תפילין היום?". ענית, "תודה, כבר הנחתי", והמשכתי בדרכי.

גדלתי כיהודי דתי ולמדתי ב'שיבה יוניברסיטי'. משום מה, אחרי סיום הלימודים הפסקתי להניח תפילין. כשאמרתי לרב שכבר הנחתי תפילין, האמת הייתה שלא הנחתי תפילין כבר כמה שנים טובות. לא הייתי גאה בזה, אבל זו הייתה המציאות.

בזמן שאני מתרחק, שאלתי את עצמי, "גארט', זה מה שאתה עושה?! לא רק שלא הנחת תפילין, כעת הייתה לך הזדמנות פז להניח תפילין והתעלמת ממנה". על המקום קיבלתי החלטה להתחיל להניח תפילין, ומאותו יום והלאה אני מניח תפילין בכל יום.

לאחר כמה שנים, יצא לי שוב לפגוש את הרב כץ כאשר הוא נכנס לבקר בחנותי. אמרתי לו, "כבוד הרב אני חייב לספר לך סיפור. אתה עומד בחוץ בחום ומבקש מהעוברים והשבים להניח תפילין. אני בטוח שזה לא כיף גדול. אנשים צוחקים עליך, חם בחוץ, אתה מזיע.

"כשאתה מגיע לביתך בסוף היום, אתה כנראה מודד את הצלחתך ב'כמה אנשים הניחו תפילין'. אני רוצה להודיע לך, שההתחמקות שהתחמקתי ממך שינתה את חיי. מאותו יום והלאה אני מניח תפילין בכל יום. אתה עושה עבודה טובה. אל תתרכז רק ב'כן'. אפילו ל'לא' יכולה להיות השפעה גדולה".